

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ԸՍՏ ՉԱՄԱՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Բ. ԴԼՈՒԽ

ՅԱԳԱՒՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Սիւն 1935, էջ 44 էէ)

Ուրեմն Յիսուս, խոստացուած Մեւսիան, կը կատարէ ամբողջ արարողական կարգը՝ ինչպէս նաև բարոյական օրէնքը: Ան կը կատարէ զանոնք, վասնզի կը վերանորոգէ զանոնք, եւ ոչ թէ որովհետև անոնց վրայ ուրիշ պատուէրներ կ'աւելցրնէ: Ասոր համար է որ կատարելով զանոնք, թէ՛ մին եւ թէ՛ միւսը, կ'ընդգրկէ եւ միութեան կը վերածէ զանոնք: Արդարեւ, Քրիստոսի մէջ կ'ընկուզուին օրէնքը, Աստուծոյ կամքը որ մարդուն կը պարտադրուի, եւ ծէսը, մարդէն առ Աստուած վերընծայուած պարգևը, որոնք, երկուքն ալ, իրենց կատարումը կը դրոշմեն սիրոյ մէջ, որ Աւետարանին արքայական առանձնանքն են ու պարտականութիւնն է: Սէրը միթէ ճշմարիտ հրեանազանութիւնը եւ նոյն ատեն ճշմարիտ ընծայարեութիւնը՝ այսինքն բարոյականի եւ կրօնի խտացումը չէ՞: Բայց խնդիրը պաշտամունքի՝ վրայ ըլլայ կամ վարաց կանոններու, այդ մանրամասնեալ պատուիրանները կը զաղբին գոյութիւն ունենալէ՝ իրենց կատարումին իրողութեամբը նոյն իսկ: Կետեանքները կը գործադրուին ներս կը թափանցէ եւ կը կերպարանափոխէ զանոնք:

Ամենօրեայ փորձառութիւնէն առնուած օրինակ մը պիտի պատկերապարզէ այս գիտողութիւնը: Երբ մանուկ մը կ'ուզենք կրթել, չենք կրնար բանականութեան խրատներուն համեմատ ուղղել զայն: Անիկա յաճախ կ'ընդունի հրամաններ, զորս ստիպուած է կատարել, առանց հասկնա-

լու զանոնք: Խոհական դաստիարակութեան նպատակն է միշտ ստեղծել նախ այնպիսի ունակութիւններ, որ մանուկը կամ պատանին պաշտպանեն չարին դէմ: Բայց այս առաջին աստիճանը, որքան ալ տնհրածիշտ ըլլայ, անբաւական բուն մըն է: Տըղան տ'ըջափ մեծնայ՝ պէտք է տ'ըջափ տւելի բարձրանայ այդ զանազան յանձնարարութեանց սկզբունքին, եւ որքան աւելի սերտիւ ըմբռնէ զանոնք իրենց գործարանողութեանը մէջ, այնքան աւելի լաւ կերպով կը գործադրէ զանոնք, ոչ թէ՛ նմանութեամբ կամ սովորաժողութեամբ, այլ տնայական համոզումներու ոյժով, այսինքն սրտանց: Կրաւորական հնազանդութենէն անկիւ կ'ենէ խորհրդածեալ եւ կամաւոր գործունէութեան, մինչև որ շարժի ազատութեամբը չափահասին. որ, պարտականութիւնը ճանչնալով եւ անոր նկատմամբ յարգանք զգալով, այլ եւս պէտք չունի մանրամասն պատուէրներու, որոնցմով կ'ողողէին զինքը իր մանկութեանը միջոցին. օրէնքը կը մարմնանայ անոր վարմունքին մէջ, վասնզի կենդանի է անոր մէջ:

Այսպիսի է ահա այն ուղղութիւնը զոր Փրկիչը որդեգրած է իր թագաւորութեան վարչութեան մէջ, եթէ Հին Ուխտի Աստուածը իր ժողովուրդը խնամակալութեան ներքեւ կը թողուր, ինչ որ անոր տուած իր օրէնսդրութեան ձևէն կը հասկնայ, հոգեւոր չափահասութեան թուականը կը բացուի Քրիստոսի երեւումով: Ուրեմն երբ Փրկիչը շարաթիւն եւ օրինական սրբութիւններուն ջնջումը կը յայտարարէ, նոր սկզբունքն է որ կը հաստատէ. երբ ընդհակառակն օրէնքին խիստ գործադրութեան վրայ կը պնդէ, պատճառն այն է որ հոգիի կրօնը իր պատմական տեսակետին կը կապէ, քանի որ պէտք է սկսիլ — վերեւ ցուցուած եղանակով — նախ գործքով հնազանդութենէն, յետոյ, անցնելու համար արտի շնորհաց: Խնչպէս, արդարեւ ամենէն քիչ մերժողը ամենէն շատ պիտի տար: Եթէ մարդիկ նոյն իսկ Յաւիտենականին չեն ընկեր մանր բաներու զուրկի զիջումներ, ի՞նչ իրաւունքով կը կարծեն սիրել զայն այնպէս ինչպէս Յիսուս կը պահանջէ:

Այս է ահա ասիկ Տիրոջ իր աշտ-

կրտսներուն ըրած ուսուցումին բանալին՝ նշանաւոր այն խօսքին մէջ զոր կը վերլուծեմ հոս (Մտթ. Ե. 17, 18), Գրիստոս ամէն բանէ առաջ կը մատնանշէ անձուկ այն յարաբերութիւնը զոր ինքը կը պահէ իր Աւետարանին և օրէնքին միջև։ Ոչինչ աւելի պատեհ էր քան հաստատութիւնը այդ պաշտօնարարին։ Հարսանկան խնճոյքի գինարբութիւն մէջ, փեսաւէրները չէին կրնար փորձուիլ չհասկնալու Փրկչին բարոյական խտուածիւնը։ Տեսակ մը բնական ձգտում կայ մարդուն մէջ՝ արհամարհելու փոքրիկ պատուէրները, առանց սակայն տիրանալու կեանքի բարձրագոյն իմաստին, միբժիտու անշուշտ իր անյարմար կարծուած պատուէրներով՝ առանց սակայն ննթարկուելու ապագայի նոր օրէնքին։ Միթէ հայօրինասիրութիւնը չէ՞ որ դարանած է Գրիստոսի եկեղեցւոյ ճամբունով դրայ, միշտ, կրօնական խմորումի և տաղանդի բոլոր պարաշըջաններուն։ Հիմակ ալ, ամենէն թնդածայն զարթոններու ծածկոթիւն ներքեւ ան չէ՞ որ կ'իրևի միշտ։ Սկիզբի ժամանակներուն մէջ իսկ, Պօղոս ինքն է որ կ'արտասանէ, յետոյ ձաղելու համար սա ամբարայն և ամբարիշտ խօսքը. «Մեղիցուք, զի շնորհքն բազմասցին» (Հռով. 2. 1. Գ. 8)։ Արդ, յետոյ այնքան անգամներ յայտնուած վտանգը նոյնքան գոյ էր նաև Փրկչին երկրաւոր գործունէութեան միջոցին ալ։ Տղաքներուն առջև, որոնց թեթեամտութիւնը կրնար գիրենք մղել շուտով ձերբազատուելու, Յիսուս կը պնդէ օրէնքին անյեղ նկարագրին վրայ. անիկա պիտի ջնջուի. այո՞, բայց երբ դուք զայն բոլորովին գործադրեք. ու ասիկա՝ մինչև վերջը. այսպէս կ'ուզէ թագաւորութեան արդարութիւնը։

Միայն թէ ինչ բուն մէջ կը կայանայ անուածային պատուիրանին այս գործադրութիւնը։ Այս է որ համատեսաւ կանները կը ցուցնեն մեծ գիծերով, առանց սակայն յօրինուածեալ պատասխան մը տալու այս հարցումին։ Գրիստոս, հարկ իսկ չկայ ըսելու, զպրոցի պետ մը, աշխատախոցի տեսաբան մը չէ, ալ աւելի չէ՝ երկրաւոր ընկերութիւն մը կ'ազմակերպելու հետամուտ օրէնսդիր մը։ Տարակոյս չկայ թէ իր խորհուրդը լեցուն է և զեղուն. անսպառ գանձեր կը պարունակէ

ան. պէտք է սակայն ի լոյս հանել զանոնք և յատկացնել ի պէտս այն քաղաքակրթութիւններուն, որոնց մէջէն կ'անցնի և զօրս կը հարստացնէ քրիստոնէութիւնը։ Տիրոջ խօսքերուն մէջ իդուր պիտի փնտռէք քաղաքական իմացում մը, արեւմտեան գիտական գրութիւն մը, կամ քաղաքային իրաւագիտութեան մը մեծ գիծերը. թէև իր ուսուցումը ոչ մէկ բան կը տարամերժէ այս ամենէն, թէև Աւետարանը նոր և արգաւանդ լուծումներ կը ներշնչէ այս աշխարհ տիրոջներուն համար, և սակայն Յիսուս ոչ մէկ մասնաւոր պաշտօն չունի այս խնդիրներով զառկելու, այլապէս ընդարձակ է աշխարհի հորիզոնը. երկնքի թագաւորութիւնն է իր տկնարկին հաստատուն առարկան. իր տեսակէտը աշխարհօրէն զաղափարական է։ Ո՛չ ապաքէն իր միակ վարուց կանոնն է՝ Ամենակալին երկրի վրայ գործադրող կատարելութիւնը, Հետեաբար, իթէ ամենական յարաբերութեանց վրայ կը խօսի, զոր օրինակ, ամուսնաթղտութիւնը արգիւլելու համար է միայն այն. երկրաւոր գործերու վրայ՝ Աստուծոյ վրայ հաւատք և աշխարհաբանութեան մասին վստահութիւն յանձնարարելու համար է այն. հարստութեանց վրայ՝ անոնց անօգուտ ըլլալն ու վտանգները ցուցնելու համար (Մտթ. 2. 19-20, 24. Ղկա. ԺԲ. 33, ԺՁ. 9-15)։ Գրիստոսի արքայական պաշտօնն է զմեզ մօտեցնել անտեսանիլի բաններուն. ուրիշներու գործը պիտի ըլլայ Աւետարանը կրցածնուն չափ յարմարցնել աշխարհի վրայ երկարաձգուող գործունէութեան մը պահանջներուն։ Յիսուսի պաշտօնին եւ կեանքին միակ նպատակն է փրկել հոգիները, Աստուծոյ մօտեցնելով զանոնք. արդ, տիրող ձեւապաշտութեան հանդէպ, ստիպողական էր, ամէն բանէ առաջ, զօրս ցայտեցնել թագաւորութեան հոգեւոր ներկարագրին. այս պատճառաւ Տէրը առաջին վայրկեանէն ասոր կը նուիրուի։ Այսպիսի է ներշնչող քաղաքարը լիբան քաղաքին, որ, զոնապէս պատուէրներով, կ'աշխատի մեղաւորը երկնայէն — օր սիրելի է իրենց — բերել իրականութեան, որուն լրջութիւնը գիրենք կ'հաւանդէ, եւ արտաքինէն ներքին կեանքի պէտքերուն, բուն արգարութեան պատրանքներէն՝ ի-

բննց Աստուծոյ Հետ յարաբերութեան ճշգրիտ ծանօթութեան:

Այս իմաստով է որ Յիսուս, առանց իրողութիւնը դատելէ հրաժարելու, ըզգացումսին վրայ կը տարածէ սպանութեան, շնութեան մովսիսական արգելքը (Մտթ. Ե. 21, 22, 27, 28), կ'արգիլէ երգումը, իբրեւ խօսքին և մտածումսին միջև անհամաձայնութեան գաղափարը արթնցնող բան մը (Ե. 37), ողորմութեան և աղօթքին մէջ կը տեսնէ գործեր, որոնց արժէքը կախում ունի սրտի տրամադրութիւններէ (Մտթ. Զ. 1-6): Պէտք է որ՝ մտքին ուղղութիւնը մէկ ըլլայ, վասնզի ոչ ոք կրնայ երկու տէրերու ծառայել. արդ, վարմունքի անգեղեցութիւնը կրնայ ձեռք բերուիլ՝ շարունակաբար ընելով այն միայն, ինչ որ հաճելի է Տիրոջ: Ուստի, վտանգը՝ զոր մատնանիչ կ'ընէ մանաւանդ Յիսուս, հաստութեան ցանկութիւնն է, անկէջ յառաջ եկած բոլոր անհանգստութիւններով և երկրաւոր հոգերով միասին (Մտթ. Զ. 19-21, 24-34, ԺԳ. 22, ՂԿ. ԽԱ. 34). նոյն իսկ ընտանեկան համակրութիւնները յանցաւոր կը դառնան, երբ արգելք կը դառնան այն հաստատուն տենչանքին, որ պարտի մղել մարդը դէպի իր Աստուծոյ (Մտթ. Ժ. 37, ՂԿ. ԺԴ. 26):

Բայց ի՞նչ անուն տալ այն ուղամերժ և ընկուղող զգացումսին, որուն մղումսին տակ Գրիստոսի աշակերտը մարմնով եւ հոգեով ինքզինքը կ'ենթարկէ իր վարդապետին ծառայութեան:

Լեբան քարոզին մէջ Յիսուս արդէն կը պանծացնէ գերազանցութիւնը աւետարանական սիրոյ, որուն գործադրութիւնը կը հրամայէ նոյնիսկ թշնամիներուն հանդէպ (Մտթ. Ե. 43-47): Ճշմարիտ է թէ այս հատուածը շատերու մէջէն մէկ պատուէր մը կը թուի յիշել հոս. սակայն համադրութիւնը կը կատարուի այլուր, երբ, փարիսեցիներու պատասխանելով, Գրիստոս միակ պատուիրանի մը կը վերածէ Աստուծոյ ամբողջ օրէնքը: Վստահութեան, հնազանդութեան պարտաւորութիւններ, ընտանեկան և ընկերային պարտականութիւններ ամէնքը միասին կ'երթան կը համառօտուին սիրոյ մէջ, այս հոգը կապին մէջ, որ մէկ խտրութիւն մը մէջ կը փնջէ բոլոր մարդերը, վայելցի պանծոյց

ամէնքը իրենց Աստուծոյն կը բերէ: Ինչ որ եսակաշնութիւնը ցրուած է, սէրը կը հաւաքէ, իրականացնելով զգացումսին աշն ներդաշնակութիւնը, զոր կը պահանջէ աւետարանական օրէնքը: Սէրը գերադոյն կատարելութիւնն է (Մտթ. Ե. 48, հմտ. 44-45). սէրը մէկ լուսաւոր վառարանի մէջ կը կենդանացնէ աստուածային արդարութիւնը, վասնզի, իթէ մեզի կուտայ ճշմարիտ արդարութիւնը, պատճառն այն է որ ամէն բանէ առաջ Աստուծոյ մէջ կ'ապրի ու կը փայլի ինքը: Որովհետեւ Ամենակալին կատարելութիւնը կ'որտաւայտուի սիրոյ — սուրբ սիրոյ, մեղքին յաղթող սիրոյ մէջ — մեր կեանքին կանոնն ալ պէտք է սէրը ըլլայ: Այդպիսի է վեհապետը, այդպիսի պէտք է ըլլան նաեւ իրեն հաւատարիմները. «Նղերութք կատարեալք, ըսած է շնորհաց ուխտին միջնորդը, որպէս և Հայրն ձեր երկնաւոր կատարիւ է» (Մտթ. Ե. 28):

Ժ. Պ.

ՄԵՍԻԱԿԱՆ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պաղեստինի ճակատագիրը կապ ունեցած է միշտ ընտրեմ ժողովուրդի ճակատագրին հետ: Շատ կանուխէն Սուրբ Երկիրը մասնաշատուկ դիրք մը գրաւած է բարդատմամբ երկրագունտի միւս երկրներէն: Ենթական մասնաւորապէս բարեբաներով լիացուցած է այս փոքրիկ երկիրը, որ սահմանուած էր իր մէջ ամփոփելու և պահպանելու աւետեաց որդիները: Յնթաց ժամանակաց Պաղեստինի ճակատագիրը անբաժան եղած է իր քնակիչներու ճակատագրէն: Եթէ ժողովուրդը իր անհաւատարմութեամբ ենթարկուէր կոտորածներու, երկիրը կ'երայտանար ու անպարկեշտ կը դառնար, իսկ եթէ ժողովուրդը զարթի գար, այն ատեն երկիրն ալ կը վերտառնար իր նախկին բարգաւաճ իրանքը:

Իսրայէլի համար այս հոգեկան իրականութեան դարը պիտի ըլլար, անժխտելիօրէն, մեսփական ըջմանը: Ապագայ ամէն այդ հրաշալիքները նկարագրուած են արդէն մարգարէներու գրութիւններու մէջ, զորս պէտք է իմանալ ոչ թէ տառապանքով, այլ զգացման իմաստով: